

Michael Antony – Tony

TRAMPING

dějiny - osobnosti - trampská píseň - osady - humor - pověsti - trampové ve filmu

Tramping

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

Michael Antony – Tony
Tramping – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

TRAMPING

Michael Antony – Tony

TRAMPING

dějiny ▪ osobnosti ▪ trampská píseň ▪ osady ▪ humor ▪ pověsti ▪ trampové ve filmu

OBSAH

DĚJINY	14
TRAMPSKÝ ZLATÝ VĚK 1913–1939	15
VÁLEČNÉ ROKY 1939–1945	40
DOBA VELKÝCH ZMĚN 1945–1971	54
TRAMPING JE V MÓDĚ 1971–1989	73
SOUČASNÝ TRAMPING 1989–2022	80
TRAMPSKÝ ŽIVOT	86
TA NAŠE PÍSNÍČKA TRAMPSKÁ	87
TRAMPSKÉ OSOBNOSTI	102
SEJDEME SE NA OSADĚ ZASE	128
SPORT NA OSADÁCH I OLYMPIÁDĚ	133
VOLÁM OHEŇ!	142
HOSPŮDKO, HOSPŮDKO TRAMPSKÁ...	148
ZALOMILI JSME SI PALEC	162
TRAMPSKÁ TVOŘIVOST	167
ZELENÉ ŘÁDKY ČASOPISŮ A KNIH	172
TRAMPOVÉ NA STŘÍBRNÉM PLÁTNĚ	181
POVĚSTI A LEGENDY	193
HISTORKY Z VANDRŮ	201
KDYŽ POLÍBÍ VANDRMÚZA	214
POVÍDKY	219
BÁSNĚ	232
TRAMPSKÝ SMÍCH	242
POUŽITÉ MATERIÁLY	252
PODĚKOVÁNÍ	254

Již u knihy Dějiny trampingu, vydané v roce 1940, její autor Bob Hurikán přiznával, že nedokáže dohledat pamětníky důležitých událostí a nemá přehled o všech osadách a partách, které vznikly za pouhé čtvrt století. Mezitím uběhlo dalších osm desítek let a všechny novodobé záměry a výzvy trampů, osad a k tomu vytvořených uskupení – vydat nové obsáhlé Dějiny, ve kterých bude všechno důležité – skončily nezdarem pro obrovský encyklopedický objem údajů, ukazující se jako nezpracovatelný do jedné či více publikací. Vždyť jen osad, jejichž jména se v paměti zachovala, je přes čtyři tisíce, nemluvě o nekonečném množství dalších trampských aktivit.

Tato kniha si klade menší, ale neméně důležitý cíl, proto taky mohla být dokončena. Jejím záměrem je ukázat na bohatost a různorodost trampingu, připomenout významné historické události, velké osobnosti a zároveň upozornit na to, že tramping nemá jen slavnou minulost, ale že je tu ještě tramping současný a pevně doufám i budoucí. Že trampování není jen „opejkání buřtů“. Zároveň je v textu dán velký prostor současníkům popisovaných událostí, protože vzpomínka či reportáž očitého svědka nebo účastníka má přece jen mnohem hodnověrnější vypovídací hodnotu než o pár desítek let později sepsané zhodnocení s uvedením zdroje. Tramping je jedním velkým příběhem, ať je tedy příběhem i v této publikaci.

A na závěr si dovolím jednu vzpomínku.

Bylo to v mrazivém odpoledni 6. ledna 1981. Šel jsem se projít lesa začínajícího na dohled od našeho paneláku a hned na jeho okraji, kde se asfalt dodnes mění v lesní pěšinu, stál pod velkým dubem velmi starý pán. A to nejenom v očích desetiletého kluka. Prošel jsem kolem něho a pozdravil. Po pár krocích mě zastavil jeho hlas: říkal, jak je dobře, že jsem ho pozdravil, to že se dnes už moc nevidí, a potom přišel až ke mně a podal mi ruku. Nesměle jsem vložil do jeho dlaně tu svoji. Pevně ji stiskl a zvláštním způsobem zahýbal s našimi palci. Na můj překvapený pohled odpověděl větou, která mi navždy utkvěla v paměti: „Takhle se zdraví trampové, chlapče.“ Zbytek dne jsme se spolu procházeli po lese a on mi ukazoval le-dacos zajímavého a hlavně mi vyprávěl o trampech. A jeho vyprávění bylo úžasné. Když se začalo šerit, došli jsme zpět na okraj lesa a tam se rozloučili. Pamatuji si, jak jsem běžel domů s hlavou plnou velkých příběhů a doma si rychle napsal jméno starého pána, abych ho nezapomněl.

Dva roky nato jsem mohl vyrazit na jednodenní výpravu a tam jsem se setkal s prvními trampy, jen o pár let staršími. Byli malební, byli úžasní. Jeden z nich mě vzápětí nazval mastňákem a druhý ho za to okřikl. Bylo potřeba na sobě trochu zapracovat. Za další dlouhé dva roky jsem s usárnou a zářícím ešusem, který svojí hliníkovou novotou všem ohlašoval dalšího zelenáče s vykulenýma očima, konečně jel na první vandr.

Dostavilo se postupné seznamování s trampingem, jeho písničkami, pravidly, romantikou, historií, osobnostmi, a hlavně se navazovala první kamarádství. Dnes si uvědomuji, jaké jsem to tehdy v tom mrazivém odpoledni měl veliké štěstí.

Michael Antony-Tony

Osada Yukon na palubě parníku Palacký, rok 1921

VLAJKA

Vše tone v snách a život kolem ztich,
jen dole v tmách kol ohně slyšet smích,
tam srdce všem jen spokojeně zabuší,
z písniček známých vše jistě vytuší.

Vlajka vzhůru letí
k radosti svých dětí,
hned se s mráčky snoubí,
vlát bude zas, až mládí čas opustí nás.

Po létech sám až zabloudíš v ten kraj
a staneš tam, kde býval kdys tvůj ráj,
vzpomeneš chvil těch, které's míval tolik rád,
tak jako kdysi ozvěnou slyšíš hrát.

Vlajka vzhůru letí
k radosti svých dětí,
hned se s mráčky snoubí,
vlát bude zas, až mládí čas opustí nás.

Jenda Korda

Nikdo jim neřek:
jděte a zapalte ohně.
Šli sami.
Nikdo jim neporoučel.
Ale oni cítili, že musí jet,
protože nikdo jiný tam venku
za ně ohně zapalovat nebude.
Jen oni ví,
že oheň pro ně praská jinak
než pro ostatní.
Jen oni ví,
že kouř pro ně voní víc
než pro ostatní.
Jen oni ví
že věci jsou na omak jiné
než pro obyčejné...

Miki Ryvola

Zlatý ostrov, 1936

Géza Včelička

Jedenkrát jsme prováděli drsné a nezávazné siláctví: Jmenovalo se tramping...

Jednou jsme páchali veselá a bláznivá neplech: Říkali jsme tomu tramping...

Kdysi jsme byli bezstarostní a sentimentální a domnívali jsme se, že se bouříme.

V sobotu se nasedalo v Braníku do vlaku a jelo se do Modrých dálků, tj. do země, která není na mapě.

Jelo se dlouho. Kolem nás pádila prerie, po níž kráčela pomalým krokem rozčechraná stáda bisonů. Za letitými pni olbřímých jedlí zrádně vyčuhovaly bambitky conquistadorů. Na obzoru se rýsovaly Skalisté hory a pod nimi temně hučely bělostné slapy řeky Athabasky.

Jelo se dlouho a přece, ještě téhož dne jsi vystoupil z kupé.

Stanice Divočina.

Stromy a nebesa a lesní pěšinky, vedoucí odnikud a nikam. Tmavozelený les s tajemným ševlením a ptačím hvizdotem.

U vody se něžně bělaly stany Ztracených tuláků. Na kopcích plály černožluté signály ohňů a dole na Jarově, pod železničním náspem, zmítala se a ječela stará Petrákova hospoda, plná cowboyů, desperátů, zlatokopů a lovců kožešin.

To byl dosud Jarov s širším vlnobitím louky, na které pluly ostrovy vrbiček. To byl Jarov, plný dobrodružství, piva a nehorázností. Četník patrně o téhle krajině nevěděl a Člověk Rozumný se sem bál vkročit, neboť Petrákova hospoda měla asi takovou pověst jako čínské opiové brlohy v San Franciscu. A celá ta hornatá oblast, podobná kaferskému kraalu, s báchorčným pachem dýmu, rumu a filmové esence.

Zlatý ostrov.

Černý pirát.

Sitting Bull, náčelník Siouxů.

V sobotu večer sem připlula z podolského přístavu otřískaná a neforemná gallera BUKANEER, poháněná čtyřmi vesly a větrem, jenž se opíral o napnutou košili. Stála u břehu na kotvách a rýsuje svůj křížový stožár s vlajkoslávou na tyrkysu nočního nebe, připadala nám jako Santa Maria.

Z podpalubí vylezli mariňáci, celí pruhovaní. Zahoupali se v bocích a vzkřiknuvše chraptivě a s divadelním nadšením, vypili ve výčepu, podněcováni kapitánem, celé jezero piva.

Za chvíli zaznělo od vlakové stanice mohutné sprostáčení osady U pěti prstů, jejíž členové, ač sem už jezdili po několik let, neměli do nedávna nejmenšího tušení, že hned za hospodou se rozprostírá zelené lesnaté údolí.

Toto podivuhodné údolí, jež bylo později nazváno „Měsíčním“, objevil pouhou náhodou člen osady Karel Zmatlík, když šel omylem, ve stavu alkoholického opojení, jsa oblečen, vykoupat se do řeky.

V přístavní krčmě se zatím pomísila skutečnost se sny, logika s nadsázkami, lidské výpary s cigaretovým kouřem. Ostatní mořští vlci a staří kanadští prospektoři pobízeli pana hostinského, aby s nimi vypíjel plné korbele různých tekutin. Neboť taková zdvořilost přinášela skoro vždycky zchytralým vyvrhelům dobrý zisk: Šedobradý šenkýř usnul pošetile v kuchyni nebo ve výčepu a usměvaví chlapci si pak čepovali sami až do kuropení, přikusující k pivu vyleželé syrečky nebo imitaci reklamního salámu, jídlo tím chutnější, protože uzmuté.

K půlnoci sem zvolna přicházeli pěšky nebo přijížděli vlakem ještě jiní trampové.

Silný a veliký Rída. Úzkooký Mongol, Mirda Tenký s jizvou na čele, Hubený Sadavír, na bradě prašek černých vousů a červený pompon na modrém baretu. A krvavý Franta Mississippi, pracující

v holešovických jatkách. Či Standa Javorina, zvaný „Osmahlý cizinec“. Samotářský vagabund Viki. Rozjívený a přečasto opilý Haggard-Rozparovač. Eman, falešný hráč na kytaru. A otylý Tarakán.

A celá horda Boganů a Johnů, Alicí a Bobin, Hobardů a Glorií.

Mirda Tenký se někdy honosil sombrerem, upevněným řemínkem pod bradou. Jindy si uvázal na hlavu nachový pirátský šátek. Podle toho, s kterou partou táhl.

Vstoupil bez úsměvu a poručil si rum. V té chvíli se v nálevně rozezvučel nový halas. Korsáři natočili tuplák a starý kapitán, ošlehaný pasátem, zval příchozího ke stolu vyvrženců života.

Zde na sveřepém Severu mu neříkali Miroslave. Tady mu přezdili „Kalahari“, což měla být narážka na slavnou legendu, kterou o sobě rozšiřoval. Vyprávěl totiž, že proputoval tuto jihoafrickou poušť a že lovil na Tanganice krokodíly.

Celý Jarov jej tehdy za to zvolil šerifem a neobyčejně se pilo. Miroslav Kalahari uchvátil říční piráty barvitým líčením písečných bouří a krutých a zákeřných bojovných trpaslíků kmene Namňamů pod Kili-mandžárem...

A k ránu vybral mezi snícími pijáky dvacet osm korun do svého širokého mexikánského sombrera, prý na novou studijní a loveckou výpravu do Brazílie, víte, hoši, na Mato Grosso, až někam k řece Šingu...

Neboť to byla doba ohnivých vidin, třpytících se jako kolibřík.

Neboť to byl čas nomádských teskníc, doba výjezdů se spřežením hvězd.

Doba pad'ourů a trampů.

Praskaly ohně a v hustém podrostu se něžně objímali brunátní silniční vlci se svými plavovlasými ladies. Praskaly ohně a hrdla flaší, naplněných rumem, a nad smrčinami se vznášely skličující písňe flibustýrů.

Přivři oči, člověče, a dívej se rákosím řas. Uvidíš nazlátlá těla Polynésanů, vyskakující ze svých pirog. Uslyšíš sladkou a přeludnou ozvěnu moře. V dálce planou zlaté korálky ohňů, navlečené na vlasy noci.

Na rovné střeše house-boatu sedí kdosi, kouří z lulky a hraje na tahací harmoniku. Někdo z našich dětských snů.

Snad je to kapitán Flint.

Jehličí, padající z odumřelých větví, tlejících a prožraných lišejníkem, jemně praskalo. Pavučinami větví a modrým oparem mlhy prýštila měsíční záře.

V Petrákově hospodě třeskla nová salva přípitků a dole, po hrbolaté navigaci, podél rozšuměné Vltavy, plné nebeského stříbra, kráčel ke Zbraslavi osamělý Hoot Gibson, ten srdnatý cowboy a krutý nepřítel zlodějí koní...

DĚJINY

TRAMPSKÝ ZLATÝ VĚK

1913–1939

Proč zrovna u nás?

O trampingu toho bylo vysloveno, napsáno i zdokumentováno hodně. Tramping se v některých svých obdobích stal natolik masovou a módní záležitostí, že trampoval snad každý, nebo alespoň každý znal někoho, kdo si na záda nasadil batoh, usárnu či tele a stal se „postavou divnejch tvarů a vůní“ z jedné pozdější písně Wabiho Ryvoly.

Jak je možné, že právě tramping se svojí různorodostí a zároveň přímostí se stal ryze československým fenoménem, jinde ve světě neznámým? A pokud byl znám, vždy tam byl dovezen našimi trampy, opouštějícími republiku v nepřejícných časech.

Nad touto záhadou jsme si lámali hlavy mnohokrát. Proč vznikl zrovna u nás? Proč nemohl vzniknout v Anglii, Německu, ve Francii, v Polsku, v divoké Skandinávii? Proč zrovna v jedné malé zemi uprostřed Evropy?

Proč...

Možná proto, že mnohagenerační tradice vandrovníků a krajánků putujících královstvím Českým a odcházejících na zkušenou do ciziny se prostě musela podepsat do obecného povědomí v tom, že putování krajinou a přespávání v přírodě (když zrovna byl obecní herberk pro tovaryše plný nebo nevyšlo jiné ubytování u nějaké hodné duše) patří k životním zkušenostem a později nostalgickým vzpomínkám vyprávěným večer při svíčkách naslouchajícím vnoučatům. Výstižně své šestileté putování za řemeslem popsal Alois Beer v útlé knížce nazvané *Na vandru*. Spisovatel Jan Neruda vzpomínal na svoje putování ve věku dospívání, které rovněž nazýval vandry: „*My cestovali hloub. Dojmy nemíjely tak rychle a to je dobré zejména pro mladou duši. Kde se člověku líbilo, tam se natáhl a díval. Obraz ať kraje či lidí měl dost času ponořit se až na dno duše.*“ Jan Neruda prošel kraj berounský, prácheňský i kouřimský. Vracel se „*hladov a roztrhán*“ a jeho deník byl plný kreseb hradů a písní národních. A když vzpomene básníka Karla Hynka Máchu s jeho dlouhými putováními v klobouku a divném plášti po hradech českých, začínáme mít jasno v tom, že tramping měl u nás na čem stavět. Však s trochou nadsázky se o Máchovi říká, že byl vlastně prvním českým trampem.

Ale ani to by asi k vzniku trampingu nestačilo.

Potřebujeme k tomu ještě velké město se spoustou průmyslu a kouře, nějakou tu nezaměstnanost, chudobu i šed' periférií. Dále romanticky naladěnou mládež čtoucí dobrodružné romány, stojící ve frontách v kině na první americké kovbojky, toužící prožívat dobrodružství svých hrdinů a nechat za zády právě tu šed' továren i malých dílen.

Mládež, z níž část má už zkušenost se skautskými výpravami a tábořením.

Je hodně důležité, aby kolem toho velkého města byla krásná rozmanitá příroda s hlubokými lesy, skalnatými kaňony velkých řek a s občasnými prámi podél jejich břehů. To vše na dosah díky ocelovým ořům a parolodím, se kterými mladí dobrodruzi odjedou či odplují do jejich vytoužených Amerik, temných pralesů Afriky i pustin polárních krajů natolik rychle, aby stihli nikým nerušení prožít v tomto světě zbytek soboty a krátkou neděli.

A zároveň se počítá k dobru, že pustina není až tak divoká. Když se zálesákovi zasteskne, může sbalit svůj „podnik“ se srolovanou starou dekou a dřív nebo později dojít k některé z vyhlášených hospůdek, kde nechá spočinout unaveným údům a osvěží žízňivé hrdlo, aby měl opět sílu jít vzdorovat nic neodpouštějící divočině.

A pokud vše završíme naší typickou národní povahou vysmívající se autoritám, sobě navzájem a někdy i úplně všemu, začíná být jasné, proč se první průkopníci budoucího trampingu objevili právě u nás.

O přicházející Velké válce, po jejímž skončení bude vše jinak, ještě nikdo nemá ani potuchy. Určitě ne parta mladých dobrodruhů, která vyrazila z Prahy proti proudu Vltavy periferií Velké řeky vstříc Velkému dobrodružství.

Kolébka z peřejí aneb Ztracenka si zpívá

Okamžiky, kdy vzplanuly ohně prvních trampů, kteří si v té době ještě tak neříkali, jsou zahaleny mlhou. Na jednu stranu je to dobře, protože tajemno prvních začátků dává možnost popouštět uzdu kamarádce fantazii, leč přirozená zvědavost chce znát víc.

A není to v tomto případě jednoduché.

Kde se tak stalo, je všeobecně známé. Bylo to na osamělém vodáckém tábořišti ve velkolepém kaňonu Svatojánských proudů v zákrutu Vltavy, naproti skalnatému vrchu Kletecko.

Ale s určením, kdy přesně k tomu došlo, už nastávají potíže. První drobné nepřesnosti lze nalézt již v Dějinách trampingu od Boba Hurikána, vydaných v roce 1941, ve kterých zasazuje příchod prvních průkopníků do roku 1914. Nicméně ve vzpomínkách prvních průkopníků Ztracenky, otištěných v roce 1969 v Pacific Expressu, je uvedeno následovně:

Koncem jara 1913 rozčísil temnou hladinu Velké řeky „ševčík“ – prkenná loďka jménem NAUTILUS pod černou korzářskou vlajkou se zářivě bílým N – a vydal se na dalekou cestu proti proudu. U kormidla stál sám majitel lodi František Němec-Frank, posádku tvořili muži z Konviktské čtvrti Tonda Pik a František Procházků-Chanda. Jeden z nich měl otce rybáře, který poradil o dobrém místě k táboření vysoko proti toku Vltavy (...), vysoké strmé břehy porostlé lesem a divokými houštinami, mezi nimiž rozkvétaly kordóny bílých vrčících peřejí na podložkách záludných balvanů v řečišti, voraři zbožňované i obávané Svatojánské proudy. Kousíček pod nejvhodnějším tábořištěm byla písčina, nad níž se tyčila vysoká skála, později pojmenovaná Mravenčí, proti proudu pak trčel z vody balvan, který se stal poradním kamenem.

Vzpomínky pokračují dalším důležitým údajem:

Koncem téhož roku si koupili společně loď Annu, šarpii uzpůsobenou pro plachtění i veslování, kamarádi Karel Drbohlav a Karel Amcirk-Amca, k nim později přibyl Rudolf Moučka a další. Oblíbeným místem této party byl Veslařský ostrov, z něhož vyjížděli na vodní toulky proti toku Vltavy. Na objevené tábořiště v Proudech je zavedl Tonda Pik.

V roce 1914 podnikla čtrnáctidenní tramp Praha-Karlštejn, Beroun, Jince-Dobříš-Svatojánské proudy skupina, kterou tvořil Amca, Pik, Karel Kalich, Josef Roscher-Píček. Opět se utábořili na stejném místě. Když se pak vraceli do Prahy, pěšky, protože na parník nebyly valuty, přečetli si vyhlášku o mobilizaci. Začala 1. světová válka. Ale tábořiště už zůstalo v provozu. Ještě v roce 1914 zde přirazil z lodi Karel Drbohlav, v polovině roku tu tábořili Drbohlav, Amca, Josef Makovský a Karel Špillar-Krysa.

Místo budoucí osady Ztracené naděje bylo až po čase nazváno Vydřím tábořištěm. Na protějším břehu v opuštěném Lannově lomu se na skalní terase nacházela stará lomařská bouda. Ta dostala jméno Vydří doupě.

Vysvětlení, proč tábořiště i bouda byly nazvány po oblíbeném zvířátku rybářů, máme díky dochovanému DENÍKU DRUŽINY VYDER z výpravy v roce 1916, psaného Krysou. Deník pochází z pozůstalosti jednoho z prvních osadníků Ztracenky Zdeňka Nossbergera-Kaničky neboli Kanice. Kromě Krysy se výpravy zúčastnili ještě František Němec-Frank, Blažej Pasek-Žlabej a Václav Kramář-Vendy, všichni ze skautské družiny Vyder.

V deníku je psáno:

Začal sice skauting náš 5. července, ale teprve 8. jsem se dostal ke psaní, takže mohu psát jen vzpomínky na první dny a zvláště na cestu.

Vyjeli jsme od nás v 7 s vozíkem i košem plným zásob a hromadou jiných věcí. Někdy o 8 hodině jsme teprve vyrazili s lodí z Císařské louky se slibem, že budeme obědvat u Vranského ostrova. Ale člověk mívá, Pán Bůh mění a my jsme byli ve 12 teprve u Modřan. Až sem cesta ještě ušla, ale od Berounky až do proudů byla útrapná, chvílemi jsme museli jít ve vodě, neboť molo bylo pod vodou. Říkám my, ale byl jsem to já a Frank; Blažej, vulgo Žlabej šel pohodlně po navigaci a díval se na nás a Kramář měl co dělat se svým maňasem. Ke všemu začalo u Vraného pršet. Táhli jsme celou cestu jen v plavkách, v tom dešti také. Odnesli jsme to ale jen menší rýmou. Kramář dokonce ztratil při tom svůj kašel. Jakž takž jsme to dotahli do Štěchovic, v kolik hodin, to nevím a převezli se na druhou stranu a teď začlo to nejlepší. Já kormidloval, Frank, Kramář a Žlabej táhli. Oni se dřeli, já ale také! Vltava byla metr nad normálem a proud byl tak silný, že jsem nemohl ani udržet kormidlo. Déšť, který ve Štěchovicích trochu přestal, spustil se na novo se zdvojenou prudkostí. Se strachem jsme očekávali noc. Ale skauti mají bez pochyby dobrého patrona v nebi, neboť když už jsme se chtěli převážet na druhou stranu, uviděl Žlabej dřevěnou boudu. Byla otevřená a v ní byla jen kolečka. Zůstali jsme v ní přes noc, jsouce znepokojeni objevením se dvou sršňů. Noc nestála za mnoho, ale byla lepší než pod stanem, neboť lilo celou noc.

Druhý den (6. července) chtěli jsme se usadit na našem starém tábořišti. Již jsme měli postaveny stany, ale pak nám to rozešlo a zůstali jsme v boudě, která vypadá jako chýše zlatokopů v Skalistých horách. Pěkně jsme se v ní zařídili, vyhodili sršní hnízdo a doufáme, že nás nikdo nevyhodí, že v ní zůstaneme celých 14 dní.

Třetí den (7. července) pokračováno v zařizování. Ráno šli Frank, Kramář a Žlabej na houby a jahody. Přišli k poledni, celí vyjevení, že je v lese přepadla bába a že jim vynadala, co se do nich vešlo. Večer přinesli 7 ryb, které jsme si při táborovém ohni pekli na rožni.

...

Frank namaloval výhled dveřmi z naší boudy ven, obden chodí někdo do Štěchovic kvůli poště, platí se tam 20 hal. na osobu za převoz. 9. 7. jel Frank s hochy do Štěchovic na Kaimanu, předseda Yachtklubu jel okolo na Thamesboatu Bohemii. Večer velké spravování punčoch, Frank kreslí účastníky výpravy, pak kvarteto píštal „na hubu“, velký zpěv a Žlabej hraje na harmoniku. 9. 7. sedíme v boudě, náhle známý hvizd a „helele – johóóó!“ Přišel to Franta Procházka – na 2 dny.

...

Po inventuře zásob potravin bude nutno jet domů podstatně dříve. Frank vyřezal z jalovce hlavu Indsmena. 11. 7. šel Krysa do Štěchovic, potkal p. Kahouna, majitele joly s volantem z Davle, který tábořil poprvé přes noc. „Naše“ bouda pokřtěna na „Vydří doupě“ a tábořiště na protějším břehu bude „Vydří tábořiště“!

Vydří doupě a Vydří tábořiště se staly svědky postupného přerodu skautů, začínajících se bránit uniformitě a disciplíně, ve „skauty divoké“. Tak byli trampové původně nazýváni.

Portrét Družiny vyder: Krysy, Franka, Žlabeje a Vendyho. Autorem kresby je Karel Špilar-Krysa

Vydří tábořiště, rok 1916 – Karel Špilar-Krysa

Vydří doupě, rok 1916 – Karel Špilar-Krysa

Důkazem jejich přerodu je pozdější přejmenování Vydřího tábořiště na Tábor řvavých, podle dobrodružného románu Breta Harta. O něco později si, inspirování americkou kovbojkou, změnil název na Červené eso. A jen za několik týdnů, v roce 1918, přejmenovávají své tábořiště naposledy, na konečný název Ztracené naděje, podle názvu zlatokopecké osady v Červeném esu.

Tento rok určili osadníci Ztracené naděje i rokem vzniku osady, a to z toho důvodu, že do té doby bylo tábořiště více či méně navštěvováno pouze díky romantickému kouzlu, kdežto opravdový osadní život se začal plně rozvíjet až od této chvíle.

A rozvíjel se mohutně.

Karel Kuthan-Švec navrhl znak Ztracenky, tedy to pod sluníčkem na špičku postavené Z, které je zároveň i písmenem N. Osadníci uspořádali úplně první tramský večer s vlastními písničkami, začali vydávat první tramský časopis Proudník, nechali vytisknout první tramský zpěvník, utvořili první tramský

soubor s názvem Ztracenkáři, vydali první Trampský kalendář... Hybnou dvojicí těchto kulturních aktivit byla dvojice Jarka Mottl-Motýl a Čenda Kopáček-Páček, pozdější známý řezbář totemů.

Už v roce 1922 měla osada již 105 mužských a 18 ženských členů. Mezi nimi bylo také několik výrazných sportovců – cyklisté František Martínek, Lád'a Brejla, Proda, krasobruslař Louskáček, ale také fotbalový internacionál Lád'a Ženíšek. Později řady osadníků rozšiřují i bratři Víchové (Mirek byl sólistou opery Národního divadla a společně s Tondou-Káčou vystupovali jako Káča sisters) a populární komik Jarda Štercl. Čestným členem osady se stal akademický malíř Zdeněk Burian-Siddie Burke.

Na Ztracenkou jezdili i mnozí známí umělci, například Jaroslav Ježek, Jindřich Plachta či Ljuba Hermanová. Ztracenkáři byli členy pěveckých skupin, tehdy velmi populárních. Vzpomeňme například Mottlovu partu nebo Song Club, účinkující jako sbory v Osvobozeném divadle V+W.

**Osada stará je naše máma,
osada zlatá neumře s náma,
ta bude za sto let vyprávět,
až my budem spát,
kterak ji měl každý rád.**

(Jarka Mottl)

Pohled z Vydřího doupěte směrem k tehdejšímu Vydřímu tábořišti a budoucí Ztracené naději – Karel Špilar-Krysa

Pohled na Ztracenou naději z vrchu Kletecko, ještě před zatopením Štěchovickou přehradou

Společný oběd na Ztracené naději, 3. září 1922. Zdeněk Nossberger-Kanička stojí s kytarou, pátý od něj vpravo je Karel Kuthan-Švec, ostatní se už nepodařilo identifikovat

Průsvitná „chata“ nazvaná trefně Lampion patřící Karlovi Kuthanovi-Ševcovi a jeho ženě Ludmile

Šerifové, pistolníci, piráti a desperáti

„Divočáci“ ze Ztracené naděje nemohli tušit, jakou lavinu mezi svými vrstevníky spustí. Navíc v té době nebyli jedinou partou se skautskými kořeny, která vyrážela ven do přírody. Jenže právě oni postavili základy, na kterých začal tramping růst. Stali se světlem, které v „pad'ourské tmě“ přitahovalo další a další vděčné následovníky.

Pedro Mucha z Údolí děsu vzpomínal na své trampské začátky takto:

Slyšel jsem od kluků z ulice, že prý někde za Štěchovicemi na břehu Velké řeky mají tábor tihleti trampové a že se jmenuje „Ztracená naděje“. Jo a taky, že jsou strašně zlí a že po každém, kdo se objeví v jejich táboře, hnedka střílejí nebo ho přiváží u kůlu muk a ještě jiné strašlivé historky. No a tohleto mě právě strašně lákalo a už jsem se viděl jako hrdina přivázaný u toho kůlu a jak na mě ti strašní trampové střílejí z luků a házejí tomahawkem. Vydal jsem se tedy proti proudu řeky. Tehdy tam ještě nestála přehrada. U skály, která čněla hluboko do řeky, jsem si uvařil čaj, snědl kus chleba a chtěl jít dál. Skála mi v tom však zabránila a já ji tedy musel obejít. Bylo to v místech, kde, jak jsem se později dozvěděl, převážel legendární Fábera. Byla už skoro tma. Když jsem obešel skálu a sestupoval zpět k řece, slyšel jsem hrozný kravál. Opatrně jsem se šel podívat, co se to děje. A viděl jsem zakotvené hausbóty, táborový oheň a kolem ohně seděli ti „strašní trampové“ a zpívali písničky, které jsem předtím nikdy neslyšel. Byly strašně krásné a oni je zpívali s takovým elánem, že jsem od toho obrázku nemohl odtrhnout oči. Doprovázeli se na harmoniku. Krčíl jsme se v křoví a pozoroval ten šumot kolem ohně. Sem tam někdo vstal, smál se a povykoval a sem tam taky z něčeho vystřelil. Rány to byly veliké a já se bál, aby mě něco nezasáhlo. Tak jsem se pomalu odplížil a vydal jsem se po hrbolaté cestě dál proti proudu. Byla hrozná, vedla někde i vodou. Ve tmě to bylo strašné, ale obava, abych se nedostal do spárů těch pirátů, jak jsem je sám nazval, mne hnala dál od tábora...

Počátky trampingu na Údolí děsu, rok 1923

pověst, ale i party samotné je mezi sebe nechtěly, protože dívky prý nebyly schopny vydržet „drsné hry zálesácké“ i nepohodu v nepřízni počasí. Ve vzpomínkách nejstarších trampů zaznělo, že ojedinělé dívky přijížděly pouze na den, někdy i v doprovodu rodinného příslušníka, nejlépe bratra, který na sestru dohlížel a včas zavelel k návratu.

Na výlet, toulku či vandr se vyráželo po skončení sobotní směny, jen s tím nejnútnejším vybavením. S dekou, starým hrncem a několika buřty v kapse. Dost často se pro nepřízeň počasí nešlo spát a sedělo se u hřejivého ohně až do rána. Muzikálnější z nich s sebou tahali i hřeben na vyluzování melodií tehdejších populárních šlágrů. Postupně se však objevily první mandolíny, bubínky, foukací harmoniky a konečně královna trampských nástrojů – kytara. Díky dostatku vojenského materiálu po otevření válečných skladů – právě skončila válka – si za pár korun mohli dovolit koupit i kvalitní výbavu v podobě celt, stanů,

Nenechal se tím vším zastrašit, vytrval a posléze se stal i on „strašným trampem“ a jeho písničky se zpívají dodnes.

Za několik let prochází českou krajinou stovky skupin honosící se klobouky se širokou krepkou, nezbytným coltem u boku či velkým „bowie knifem“ na opasku. A každá z těchto skupin měla svého šerifa. Někdy se jím stal ten nejsilnější, jindy stačilo donést jako první šerifskou hvězdu a připnout si ji na vestu. Snad ani v samotné Americe nebylo tenkrát tolik šerifů jako tehdy u nás.

Šlo o chlapecké party vesměs z chudých poměrů. Dívek mezi nimi bylo ze začátku velmi poskromnu. Nejenže by tím dotyčné děvče ztratilo doma svou

Na Údolí děsu, rok 1923

kocháren, usáren, telat, nožů, seker a dalších užitečných věcí. Občas byly celtu či stany prostřílené, někdy i s fleky zaschlé krve. Jeden ze zakládajících osadníků Utahu později vzpomínal, jak za levný peníz koupil zakrvácenou celtu. Dal ji své mamince, aby mu ji vyprala. Ta ji pak drhla na valše a plakala při tom...

Po vydání českého překladu knihy Jacka Londona *Cesta si dosavadní „divocí skauti“*, inspirováni hlavními hrdiny této kultovní knihy, začali říkat trampové. Sice jsou tady náznaky, že si někteří trampové takto říkali ještě před vydáním *Cesty*, ale masový ráz to vzalo, až když se kniha dostala mezi vděčné čtenáře.

Počet trampů neustále rostl. Touha po dobrodružství, kamarádství a možnosti být bez dohledu dospělých byla velmi lákavá.

Jak šel čas, postupně mezi nimi přibývalo i dívek, již bez dohledu.

To bylo taky lákavé.

Občas i natolik, že zálesák vzal – někdy rád a dobrovolně, jindy s mírným, láskyplným donucením – do ruky sekeru a pilu, proměnil našetřený zlatý prach v prkna, hřebíky a další vybavení a s pomocí

kamarádů postavil malou chatu, aby zde mohl trávit sladké chvíle se svojí vyvolenou „kanadskou žínkou“.

Mnozí další, nevlastníci potřebný zlatý prach, postavili svoje chaty z dřevěných bedýnek od vajec či margarínu. Jiní potáhli kostru chaty plachtou a proměnili ji v luxusnější stan, ale byli i takoví šťastlivci, kteří měli chatu z originál kanadské borovice. Stačilo k tomu mít dobré známosti, protože ve dvacátých

Se svými vzory se trampové dokázali naplno ztotožnit

U chaty Wyoming v kaňonu Zlaté řeky pod Medníkem

letech se k nám v těchto dřevěných bednách do-
vážely automobily značky Ford. Potom jen stačilo
vyříznout okénka a dveře, na střechu dát térapapír
a chata byla hotová. Dodnes některé z nich stojí,
jen to pro různé novější přístavby není poznat.

Během krátké doby přestaly být první chaty
průkopníků osamocené. Většinou to bylo ke spo-
kojenosti všech: v početné osadě bývalo veselo,
mohlo se kolektivně sportovat a pořádat dal-
ší akce na osadě i ve městě. Jinde naopak došlo
k tomu, že majitelé první chaty v údolí nakonec
prodali a šli hledat nové klidné místo k postavení
chaty další. Pokud měli smůlu, o několik let poz-
ději se situace opakovala.

Louky kolem obce Jarov se proměnily v Jarov-
skou prérii a jen kus dál šlo tábořit v Anglickém
parku. Osady i jednotlivé chaty měly svá roman-
tická jména z dobrodružných románů: Arizona,
Utah, Údolí děsu, Yukon, Hurikán, Waikiki, Lone
Star, Nebraska, Yukatan, Utah, Údolí oddechu,
Kadjak, Údolí ticha, Bonanza, Unkas, Merida atd.
Šlo o nespočetné množství různých názvů, pro-
tože jen v samotném Zlatém kaňonu pod Mední-
kem stálo přes čtyři sta trampských chat.

Trampové z Hobart campu, rok 1928

*Improvizovaný boxerský zápas kdesi na břehu Velké
řeky, rok 1926*

*Není nad to stopnout si pro sebe a svoji kánoi šťf, plující
proti proudu řeky*

*Počátky trampingu v Císařské rokle. Trampové dobývají
lomařskou stavbu v horní třetině rokle, rok 1921*

Trampské chaty, v drtivé většině postavené na soukromých pronajatých pozemcích, se staly nezanebatelným přínosem mnohých obecních pokladen i soukromých osob. Docházelo k paradoxním situacím, kdy sedlák nechal postavit na svém pozemku několik trampských chat a ty pronajímal.

Důsledkem toho všeho byl zvýšený sobotní nápor na vlakových nádražích a v přístavištích parníků. Vtipně popisuje tehdejší cestování vlakem komik Jarda Štercl:

Zlatokopové, kovbojové, psanci, šerifové, trapeři, falešní hráči i jejich Bessy, Mary, Anity a Daisys byli ve svém životě. A vůbec jim nevadilo, že to, co přijelo, mělo s vlakem moc málo společného. Cestující byl sice naložen do hytlácků, jak se říkávalo dobytčím vagónům, ale hlavně, že se jelo. A vesele. Tenkrát zkrátka měla dráha všech pět pé. To asi znamenalo: Plný, Pražský, Peróny, Psanců a Pirátů. Byl by to bejval pro dráhy báječnéj kšeft, kdyby... Eště kdyby byl tak někdo ochotnej platit. Kde by našel pan Kabrhel, takto konduktér na týhle divoký trati, otec třech nezavopatřenejch dítek, kde by našel vodvahu, aby požadoval po Bleskovým Petu uhradit jízdný do Pikovic City. Moh' by se pan Petráček ve třicátých letech, v době hluboký krize, vodvážit, aby chtěl bůra na Bessy Kořínkový, již vlastnil Tříprstý Jack z osady Kansas? Nemohl, a taky se neodvážil. Podíval se na kolty, visící Jackovi hluboko pod normálem, a na bowie knife, zastrčený v kanadce, a pokud se vůbec do vagónu dostal, zaposlouchal se do slov chorálu, že... „pod hlavu mu šutrák dali – a do hrobu navrtali – vosum ventilů“. Bylo to snad memento mori – ale tím byli tito mužové zachráněni jak svejm rodinám, tak „modrý armádě“.

Ba jó. Vozili nás zadarmo a vozili nás rádi. Rádi poslouchali naše písničky...

A ty písničky byly věnované i Posázavskému pacifiku, bylo by až s podivem, kdyby tomu bylo jinak.

Zákonitě došlo i k šíření trampingu do dalších míst a dá se říci, že během prvních deseti let vznikly trampské osady ve většině velkých měst – v Brně, Ostravě, Táboře, Strakonících, Mladé Boleslavi, Plzni, Kladně, Ústí nad Labem, Chocni, Náchodě, Železném Brodě, Prostějově, Břeclavi... Na venkově, mezi vesnickými kluky, až k takovému šíření nedochází, protože místní nemají velkou potřebu utíkat do přírody, která je všude kolem nich po celé dny.

S příchodem roku 1928 vzniká první osada na Slovensku, bratislavská Waikiki, a následovala ji dlouhá řada osad dalších. Tramping se tak definitivně stal záležitostí obou národů.

KUBÁTŮV ZÁKON

Období platnosti Kubátova zákona si zaslouží věnovat patřičný prostor a pozornost, protože pokud existuje nějaká vypovídající událost zasahující do života tehdejšího trampingu, jeho vlivu na mládež a soužití s většinovou společností, tak je to právě v tomto případě.

Bylo jen otázkou času, než začne sílící tramping někomu vadit, protože o vliv na život tehdejší mládeže se hlásily silné organizace. Jednou z nich byl Sokol, propagující povinný tělocvik pro muže do 24 let a u žen do 21 let. Bohužel v návrhu pro povinné cvičení figurovala neděle, tehdy jediný den volna v týdnu. Jenže v neděli se trampovalo...

Druhou významnou konkurencí byla skautská organizace, jejíž činovníci nelibě nesli fakt, že skautské řady opouští čím dál víc mladých lidí, kterým vadí polovojenská výchova a hledají v přírodě a mezi trampy volnost a dobrodružství.

První významný výstřel proti trampům byl vypálen v Lidových listech již 17. května 1924 v podobě článku Bílé otrokyně v centru Evropy, a to z pera zakladatele československého skautingu Antonína B. Svojsíka. Stojí za to ho sem zařadit celý:

„Bílé otrokyně? Nemožno! Kde?“ ptá se zvědavý čtenář.

„Zde u nás v Čechách, hlavně v okolí Prahy,“ odpovídám vážně a povím o tom, co snad mělo býti veřejně řečeno již dávno.

S prvními jarními dny objevily se na pražských nádražích a parnicích znovu maškarády „cowboyů“ a divokých „skautů“ s noži v holínkách, revolvery za pasem, s nerozlučnými svými průvodkyněmi. Současně počaly docházeti zprávy o jejich řádění na venkově, koncem dubna vloupali se za noci do hradu v Kokoříně atd. Bylo zřejmo, že jest nutno informovati veřejnost, což učinily v těchto dnech Klub čsl. turistů, Svaz okrašl. spolků a Svaz skautů republiky československé. Ale provolání se rychle zapomínají a věc je tak vážná, že nelze více otálet s nápravou. Obecenstvo, které trpí bezohledností „také skautů“ ve vlcích a parnicích, zahubuje si a ustoupí, jejich počty rostou, jsou dnes již hanbou našeho hlavního města a postrachem venkova i výletníků, zvláště mládeže. Proto odhalujeme roušku z jejich života.

Veřejnost má pro ně opovrhlivý název cowboyové nebo Indiáni. Byl jsem několikrát mezi opravdovými Indiány, poznal jsem zblízka i život cowboyů a mohu ubezpečiti naše obecenstvo, že těžce křivdí oběma, když je srovnává s našimi divochy. Dříve byl dobrý Indián jen mrtvý Indián, dnes jsou již neškodní všichni. Cowboyové jsou sice výstřední, rádi někoho poškádlí, ale základním rysem jejich povahy je bodrost, smysl pro čest, poctivost. Život divochů u nás nejlépe ilustrují jejich vlastní stanovy. Postrádají úplně suchopárnost stanov jiných spolků a čtenář přečetl by je jistě celé se zájmem, ale v krátkém článku nutno se omeziti jen na některé výňatky. Zde ukázky z řádu, jež zovou hrdě „Ústava osady Býčího oka“.

Z paragrafu 1. a 2. „Hlavou osady je šerif. Má právo navrhnouti svého zástupce. Volí se 2/3 hlasů celé osady. Odznakem šerifa je pěticipá hvězda. Je-li někdo nespokojen se šerifem, musí vésti stížnost na šerifa na schůzi a podle odhlasování může býti svržen polovinou hlasů přítomných.“

Je zajímavo, že v čele nestanoví si předsedu nebo vůdce, ale šerifa, soudce, vykonavatele rozsudků. Pro pěticipou hvězdu mohl býti šerif řádným člověkem, ale to se tu nevyžaduje a odstraňování nepohodlných šerifů je přímo školou demagogie.

Z paragrafu 6. a 8. „Vznikne-li v osadě spor, je povinností šerifa jakožto soudce rozhodnout, kdo je vinen. Osadník musí trest odpykati a teprve má-li trest odbyty, může vésti stížnost.“

Jak tato justice se provádí, mohou vypravovati ti, kdo zacházejí v přírodě dále od vyšlapaných cest. Mladíci svázaní v kozelec a zavěšení do větví, nazí přivázání ke kmeni stromu s rozpjatýma pažema a nohama několik metrů nad zemí nejsou zvláštností.

Paragraf 11. „Používání zbraní v osadě a mimo osadu. Každý návštěvník může míti jakoukoli zbraň, ať střílnou či jinou, musí však ji používat pouze v případech nejnnutnějších. Chce-li střílet pro zábavu, musí jíti od osady nebo tábořiště dále a musí upozorniti na sebe, aby žádný osadník nebo squaw nepřišli k úrazu. Před pitkou musí každý zbraň schovati, aby v případě nepřičetnosti nedošlo k zranění.“

Paragraf 12. „Oslavy (pitky). Alkohol není z osady vyloučen. Může býti používán mezi dobou, avšak střídmě. Kdo by byl v osadě mezi dobou nalezen ve stavu nepřičetném a činí výtržnosti, stihne ho trest distancováním na jeden neb více výletů. Oslavuje-li se ovšem něco (s vědomím osady a šerifa), může každý osadník požití libovolné množství alkoholu, dříve musí se odložit veškeré zbraně do pytlíku na vrbu.“

Jak zřejmo, znají stanovy jen jeden druh oslav, totiž pitkami, a proto bývají účastníci často ještě při návratu ve vlcích opilí. Opatrnost se zbraní vyžadují stanovy jen vůči osadníkům a nikoli k obecenstvu, jemuž proto také fičívají v blízkosti osad koule nad hlavou.

Holky, které se účastní jejich výletů, zovou se po indiánsku „Squaw“. Ustanovení o nich oprávnilo mne k titulu tohoto článku. Uvádím je doslovně:

Par. 10. „Squaw“. Dle odhlasování smějí býti squaw účastníky výletu. Majitel squaw nesmí být dotčen, pak-li se jiný osadník baví s jeho squaw (bavení toto musí býti do určité formy slušnosti). Pak-li vidí osadník, že S. naklání se na stranu jiného, může vésti ihned stížnost šerifovi, který podle potřeby zakročí. Squaw může býti přepuštěna. Majitel squaw musí však prohlásiti předání na schůzi. Pak-li S. je v osadě, nesmí zasahovati ani rozhodovati ve věcech osady se týkajících. Tudiž je hlas kterékoli S. neplatným, i kdyby byl příznivý. S. nesmí býti dána přednost v ničem před žádným osadníkem, pouze s vědomím dotyčného. V případě nedostatku místa